

بررسی دلایل علمی کاهش گلدهی و عملکرد زعفران در شهرستان نیشابور در سال زراعی ۸۹-۸۸

محمد رضا هریوندی^{۱*}، سید فاضل فاضلی کاخکی^۲

^۱ دانشجوی دکتری اکولوژی دانشگاه فردوسی مشهد، m.harivandi@yahoo.com

^۲ استادیار مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی خراسان رضوی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، مشهد، ایران؛ sf_fazeli@yahoo.com

چکیده

وجود بهره‌برداران خرده‌مالک و قطعات کوچک زیرکشت زعفران و تعداد زیاد بهره‌برداران و خانواده‌های آنان در شهرستان نیشابور باعث شده است این گیاه نقش مهمی در تامین معاش زندگی و اقتصاد خانواده‌های بهره‌بردار روستایی شهرستان ایفا نماید. بنابراین هر عاملی که باعث کاهش عمده عملکرد زعفران در واحد سطح می‌گردد، باید بررسی و جهت رفع آن اقدام کرد. این بررسی به دنبال کاهش گل‌دهی و عملکرد زعفران در سال زراعی ۸۹-۸۸ به منظور تعیین دلایل علمی افت عملکرد زعفران در شهرستان نیشابور صورت گرفت. نتایج بررسی‌های انجام شده نشان داد بخشی از کاهش تولید گل زعفران مربوط به بارندگی بی‌موقع روز اول تیرماه سال ۱۳۸۹ و بخش دیگر مربوط به کاهش نزولات جوی و افزایش دما در طی سال زراعی ۸۹-۸۸ به خصوص در طی ماه‌های پاییز (آبان و آذر) سال ۸۸ و بهار سال ۸۹ بود.

کلمات کلیدی: اقتصاد، بارندگی، خشکسالی، زعفران، عملکرد گل.

مقدمه

زعفران در بین گیاهان زراعی، مناسب‌ترین زراعت برای مناطقی مانند خراسان مرکزی و جنوبی است که در محرومیت شدید ادواری منابع آب کشاورزی به سر می‌برند، به‌ویژه که این مناطق در فواصل دوری از مرکز کشور قرار داشته و استعدادهای صنعتی چندانی را دارا نمی‌باشند. به همین جهت با توجه به کاهش بارندگی‌های سالیانه و افت شدید سطح آب‌های زیرزمینی در این مناطق، این محصول پس از سیر تکاملی و جغرافیایی، از حدود یک قرن پیش توسط کشاورزان این نقاط به عنوان شاخص اقتصادی روستا انتخاب گردیده است. چرا که زعفران گیاه کم آبی است و در صورت استفاده صحیح از نزولات جوی، در مساحت کم نیز از بازده اقتصادی بالایی برخوردار می‌باشد.

گیاه زعفران (*Crocus sativus* L.) در استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی سطح زیر کشت ۷۹۳۲۶/۸۸ هکتار با تولید ۲۸۶/۹۲ تن را به خود اختصاص داده است (۹۸ درصد تولید کل کشور) (آمارنامه وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۶). در استان خراسان رضوی، شهرستان نیشابور با سطح زیر کشت ۴۲۰۰ هکتار، مقام ششم را از لحاظ سطح زیرکشت و با تولید ۲۰/۶ تن، مقام پنجم را از لحاظ تولید در بین ۲۹ شهرستان استان به خود اختصاص داده است (آمارنامه سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی، ۱۳۹۶).

زعفران به دلیل نیاز آبی کم، ایجاد ۵۷۰۰۰ شغل دائم، تولید ۳۳۶ تن و صادرات ۵۵/۲ تن در سال ۱۳۹۵ به ارزش ۵۵/۲ میلیون دلار از جایگاه خاصی در بین گیاهان زراعی برخوردار است (گزارش زعفران، ۱۳۹۶). به بیان دیگر، اقتصاد کشاورزی